

מעדני אשר

גיליון שמ"ט
(שנה ח')
פרשת שמות תשע"א

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

על מה סמכו גדולי עולם להתנהג ברבנות הרי המנהיג עצמו ברבנות מקברת את בעליה?

בפרשתן א' וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא.

איתא בגמ' ברכות נ"ה ע"מ א' אמר רבי חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו, מפני שהנהיג עצמו ברבנות.

וכן אמרינן בגמ' פסחים פ"ז ע"מ ב' אמר רבי יוחנן אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה.

וכן איתא במשנה אבות פרק א' ושנא את הרבנות.

וכתב רבינו עובדיה בטעם הדבר משום שהרבנות מקברת את בעליה.

ובחזקוני דברים י"ז כ' כתב דלכן אומרים למלך יחי המלך בשעה שמעמידין מלך, משום דרבנות מקברת את בעליה.

יש להקשות: על מה חזינו הרבה רבנים יראים ושלמים, שהם לא חוששים לזה ועושים השתדלויות להגיע למשרה של רבנות, וכי אין חוששים שיקרה להם מה שקרה ליוסף, מעדני אשר.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שהקשה המהרש"א ברכות נ"ה ע"א על הא דאמרינן שם בגמ' שהמנהיג עצמו ברבנות מקברת את בעליה, דקשה דאמרינן בכמה דוכתא דצריך הרב לנהוג ברבנות כההיא דאיתא בגמ' כתובות ק"ג ע"ב נהוג נשיאותך ברמה זרוק מרה בתלמודים, ומתרץ לפי דקדוק הלשון שאמר "המנהיג עצמו ברבנות" ולא קאמר הנוהג רבנות, דההוא לישנא משמע שקבלוהו עליהם דבההוא ודאי שרי לנהוג רבנות, אבל המנהיג עצמו ברבנות, היינו שאין אחרים מנהיגים אותו, אבל מנהיג עצמו בשררה ורבנות היינו בע"כ אע"פ שאינו מרוצה להם, ובכה"ג קאמרינן נמי דשררה מקברת בעליה, ומיהו יוסף הצדיק ודאי דלא עבד הכי אלא דילפינן ליה הכי מהאי קרא דאי לא לדרשה זו למה ליה למכתב דמת יוסף ואחר כך כל אחיו, לפי הנ"ל אתי שפיר דהיכא שמקבלים את הרב מרצון ליכא האי חששא לכן נוהגים הרבה יראים ושלמים שאין חוששים לזה, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה שכתב במגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק א' על הא דכתוב במשנה ושנא את הרבנות וז"ל וחלילה מלמנוע לאדם שלא ישתדל לבוא לידי רבנות של תורה, אבל רבנות זו ששינוי כאן היא, לנהוג שררה על הצבור במילי דעלמא, וכן אמרו בגמ' ברכות נ"ה ע"א אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה, ומפני מה מת יוסף קודם לאחיו, מפני שנהג עצמו ברבנות, לפי הנ"ל נמי אתי שפיר, מעדני אשר.

איך שאלו בני ישראל בגדים מנשים המצרות הרי אין בעל חוב גובה מבגד אשתו של לוח?

בפרשתן ג' כ"ב ושאלה אשה משכנתה כלי בית וכלי זהב ושמלות וגו'.

הנה איתא בגמ' סנהדרין צ"א ע"מ א' פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון, אמרו לו הרי הוא אומר שמות י"ב וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום, תנו לנו כסף וזהב שנטלתם ממנו, אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס, אם ינצחוני אמרו להם הדיוט שבנו נצחתם, ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהן, אמר להן מהיכן אתם מביאין ראייה אמרו לו מן התורה, אמר להן אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה, שנאמר שמות י"ב ומשוב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה, תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא, ששיעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה, חזינו מגמ' הנ"ל דכל הדברים שנטלו ממצרים זה היה בעבור חוב שהם חייבים ליהודים מחמת עבודתם.

יש להקשות: א"כ איך נטלו את הבגדים של הנשים מצרות בשביל החוב, הרי קימ"ל חושן משפט הלכות גביות מלוה סימן צ"ז סעיף כ"ה אין בעל חוב גובה מכסות אשתו ובניו של לוח, א"כ איך עברו על זה כלל ישראל, כד מקשה בפנים יפות בפרשתן.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה דקימ"ל ח"מ סימן צ"ז ס"ק כ"ו דתכשיטים ובגדי יום טוב החשובין גובה מהן, והיינו דקאמר ושאלה אשה משכנתה דברים החשובים שיכולים לגבות בחובן, כד תירץ בפנים יפות בפרשתן.

ב. משום דקי"ל ב"ק ק"ג א' ב' דגזל עכו"ם אסור והפקעת הלואתו מותר, וכיון דשאלה חוזרת בעיניה אין לה דין הלואה, אלא כיון דמסתמא נתיישו המצרים כששמעו שברח העם, וכתבי ושמרתם על בניכם ועל בנותיכם דה"ל יאוש ושינוי רשות כדתנן בגמ' ב"ק ק"א ע"ב הגזל ומאכיל את בניו פטורים מלשלם, משום דה"ל אחר יאוש ושינוי רשות, אף דאותן ששאלו חייבים לשלם דמיהן אפ"ה לא עדיף מהפקעת הלואתו דפטורים, כד תירץ בפנים יפות.

ג. נראה לתרץ, דהא דאמרינן שאין גובין מכסות אשתו זה דווקא כשרק הבעל חייב חוב ולא האשה אז אין גובין מכסות האשה, אבל כאן המצרות גם נשתעבדו ביהודים, א"כ הם נמי חייבות לשלם, לכן היה יכולים ליטול מהבגדים שלהם, מעדני אשר.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הנדיב הנכבד

הרב בנש"ק אברהם שמואל בנימין שיפר שליט"א ירושלים

לרגל יומא דהילולא רבא של זקינו הגה"ק רשכבה"ג

מרן ה"כתב סופר" זיעועכ"א החל ב"ט טבת

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים זכותו של בעל ההילולא יגן עליו שיתברך בכל מילי דמיטב

גליון זה נודב ע"י ידידנו איש אמונם של גדולי ישראל

הרבני הנכבד מגדולי אנשי החסד בדורנו

הרב חיים יצחק כהן שליט"א ירושלים

לעילוי נשמת אביו הרב יחיאל אריה לייב ז"ל בן הרב חיים יצחק כהן ז"ל

נלב"ע כ"ב טבת ת.נ.צ.ב.ה.

האם יש איסור להכות בנו משום חינוך

והאם מותר להכות אדם רשע ?

איתא בגמ' סנהדרין נ"ח ע"מ ב' אמר ריש לקיש המגביה ידו על חבירו, אף על פי שלא הכהו נקרא רשע, שנאמר בפרשתן שמות ב' י"ג: **וַיֹּאמֶר לְרֹשָׁע לְמָה תִּכֶּה רֵעֶךָ**, למה הכית לא נאמר, אלא למה תכה, אף על פי שלא הכהו נקרא רשע.

וכן פסק הרמ"א הלכות עדות סימן ל"ד סעיף ד' המגביה ידו על חבירו להכותו, פסול לעדות, מדרבנן.

והא דלא נפסל לעדות מדאורייתא הרי ילפינן מקרא: כתב בשו"ת בית יוסף סימן ב' מובא בסמ"ע כיון דאתיא מדרשא ולא מפשטא דקרא ואין בו מלקות.

והנה בש"ע הרב חושן משפט הלכות נזקי גוף ונפש ודיניהם פרק ד' כתב מותר להכות בניו הקטנים אפילו שלא בשביל חינוך תורה ומצוות אלא כדי להדריכם בדרך ארץ הואיל ומתכוין לטובתם וטובתם מוטלת עליו שהם ברשותו והוא הדין ליתום שברשותו, ואם אין בניו שומעים בקולו מותר להכותם אפילו לטובת עצמו ולא לטובתם כי יכול הוא לכופם שישמעו בקולו כמצווה עליהם.

וכן כתב בקיצור שולחן ערוך סימן קפ"ד מותר להכות בניו הקטנים או יתום שהוא מגדל בתוך ביתו כדי להדריכם בדרך ישרה שזהו טובתם.

יש לחקור האם אדם רשע מותר להכותו כיון שהוא אדם רשע מקרי אינו עושה מעשה עמך או דילמא אסור להכותו.

הנה הרמב"ם הלכות חובל ומוזק פרק ה' כתב וז"ל כל המכה אדם כשר מישראל בין קטן בין גדול בין איש בין אשה דרך נציון הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר דברים כ"ה ג' לא יוסיף להכותו, אם הזהירה תורה שלא להוסיף בהכאת החוטא קל וחומר למכה את הצדיק, ואפילו להגביה ידו על חבירו אסור וכל המגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו הרי זה רשע, משמע מדבריו שרק באדם כשר אסור אבל רשע מותר להכותו, וכן כתב היראים סימן קי"ז דלאדם רשע מותר להכות.

יש להקשות: אמאי אקרי דתן רשע משום שביקש להכות את אבירם, הרי אין איסור להכות את הרשע שאינו עושה מעשה עמך, כמו דאמרינן בגמ' ב"מ מנין שאם ראיתו נוהג שלא כשורה, מנין שאתה רשאי לשעבדו שנאמר ובאחיכם בני ישראל, ואם אינו נוהג כשירה אינו נקרא אחיו, כך מקשה בשו"ת מהר"ט חלק ב' אבן העזר סימן מ"ג.

ומתריץ: הא דמותר להכות לרשע, זה דווקא מי שאינו רשע, אבל רשע אחר אסור להכות לרשע, כיון דגם הוא רשע כמותו אינו רשאי להכותו, כך תירץ בשו"ת מהר"ט חלק ב' אבן העזר סימן מ"ג.

וכן כתב בתורה תמימה הערות שמות פרק ב' הערה ל"ח על מה שכתב רש"י על הפסוק רשע למה תכה ריעך, פירש "רשע כמותך" וכתב דנראה ע"פ מש"כ בשו"ת מב"ט סימן כ"ו, דלרשע מותר להכות משום שאינו עושה מעשה עמך, וא"כ פשיטא דהמכה לרשע אינו נקרא רשע, ולכאורה לפי המבואר בדרשה הקודמת דהנצנים כאן היו דתן ואבירם א"כ איך קרא משה את המכה בשם רשע, כיון דהכה רשע, אך כל זה י"ל דאירי בצדיק המכה רשע, אבל הרשע בודאי אסור להכות רשע, ולכן מכיון דכאן היה גם המכה רשע לכן נקרא המכה רשע, וזהו שכתב רש"י רשע למה תכה רעך, רשע שכמותך, דקשה לרש"י למה קראו רשע כיון דהכה רשע, לכן פירש רשע שכמותך, ובהכא גונא נקרא רשע.

מדוע אסור לכהנים לעשות את עבודה

בבית המקדש עם נעליים ?

בפרשתן ג' ה' של נעליך מעל רגליך.

איתא בגמ' ברכות ס"ב עמוד ב' לא יכנס אדם להר הבית במנעלו שברגלו, וילפינן מהא דכתוב בפרשתן של נעליך מעל רגליך.

ובגמ' חגיגה ד' ע"ב ילפינן שאסור ללכת עם מנעלים מהא דכתוב כי תבאו לראות פני מי ביקש מידכם רמוס חצירי, ופירש רש"י דנפקא ליה מדכתיב רמוס חצירי דמשמע דהולך במנעליו.

ובתוס' שם הקשו תימה הוא דבגמ' ברכות ס"ב מפיק ליה מדכתיב של נעלך, ויש לומר דהתם עיקר אבל הכא ניחא ליה לאתויי לגבי מצות ראייה כדכתיב כי תבאו לראות.

וברמב"ן בפרשתן שמות פרק ג' מביא בשם המדרש רבה דלכן אמר לו של מעליך דכלו קדוש ואסור בנעילת הסנדל, וכך אמרו בכל מקום שהשכינה נגלת אסור בנעילת הסנדל, וכן ביהושע, וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים יהושע ה' ט"ז חזינן מדבריו דהא דאסור להיכנס למקדש עם מנעלים זה הוא משום כבוד השכינה.

יש להקשות: מהא דאמרינן בגמ' זבחים כ"ד ע"א דלכן היו הכהנים מהלכין יחפים על רצפת שיש בעזרה, הואיל ורצפה מקודשת, דכתיב ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר, וכלי שרת מקודשין, דכתיב וימשחם ויקדש אותם, מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת, אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה, חזינן דהאיסור ללכת עם מנעלים זה משום חציצה, א"כ איך כתב הרמב"ן דהוא מטעם גילוי שכינה, כך מקשה בספר הדרש והעיון בפרשתן לאב"ד ריישא, וכן בשו"ת דברי יציב חושן משפט סימן צ"א, וכן בשו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן יט.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דאיתא בגמ' שאסור ללכת עם מנעלים בבית המקדש משום חציצה הכונה נמי דכיון דהוא מקום קדוש אסור שיהא חציצה משום גילוי שכינה והכל טעם אחד, כך תירץ בשו"ת מנחת יצחק חלק ט' סימן ק"ס. ומביא ראיה לתרוץ הנ"ל: מהא דכתב בשו"ת חתם סופר ח"מ ס' קצ"א וזה לשונו, הנה הקב"ה הקפיד על העומד על מקום קדוש של נעליך, והוא דוקא במקום השראת השכינה ממש, ובבית המקדש שאסור להיות דבר חוצץ בינו לבין הקרקע, חזינן דטעם אחד הוא.

ובשו"ת מנחת יצחק שם נשאל: איך יתכן שס"ל להרמב"ן דאין איסור נעילת מנעלים מן התורה אלא לכהנים בעבודה, והלא אסור מה"ת ליכנס במנעלים אפילו בהר הבית משום מצות מורא מקדש כמבואר בברכות ס"ב וביבמות ו', וכ"פ הרמב"ם פ"ז מה' בית הבחירה וכן דעת כל הראשונים, ואפילו בזה"ז אסור מה"ת כמ"ש הרמב"ם שם, ולקצת ראשונים אינו בזה"ז מה"ת, עיי"ש מה שתיריך.

ב. ע"פ מה דהביא במנחת חינוך מצוה ר"ד דדוקא מה שנקרא נעל לחליצה ויהו"כ אסור בהם בהר הבית, אבל אם אין לו עקב אפשר דמותר, ואי"ה אשנה פרק זה חזינן דלא ברירה ליה מילתא, עכ"פ אם נאמר שאף בכהאי גוונא אסור אתי שפיר שמטעם חציצה לא היה אסור מנעל שאין בו עקב, לכן צריך הטעם של מורא מקדש, כך תירץ בשו"ת דברי יציב חושן משפט סימן צ"א.

אדם שקרא פסוק אחד מקרא ואח"כ תרגום ואח"כ מקרא

האם יצא ידי חובתו?

בפרשתו ואלה שמות בני ישראל וגו'.

ובבעל הטורים כתב ראשי תיבות ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום בקול נעים ישיר יחיה שנים רבות ארוכים לעולם.

וכן כתב הלבוש אור"ח סימן רפ"ה, וכן הפרי מגדים במשכנות זבח אור"ח סימן רפ"ה "ואלה שמות" ראשי תיבות וחייב אדם לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, וכן כתב החיד"א בספר חומת אפרים פרשת שמות בשם רבינו אפרים.

יש לחקור בענין שנים מקרא ואחד תרגום האם הסדר מעכב, ואם שינה וקרא אחד מקרא ואחד תרגום ואחד מקרא אינו יצא או דילמא הסדר אינו מעכב.

הנה הפרי מגדים סימן רפ"ה במ"ז סק"א כתב וז"ל לא יקרא תרגום ואח"כ מקרא וגם שלא כסדר אלא יקרא מקרא תחילה ואח"כ תרגום, משמע דסבירא ליה דאם יקרא תרגום באמצע לא יצא.

אבל בערוך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן רפ"ה סעיף ג' חולק עליו דכתב וז"ל ויש להסתפק אי בעינן דווקא שנים מקרא מקודם ואח"כ תרגום או שיצא כשקרא מקרא ותרגום ומקרא, וכותב דמדברי הלבוש מתבאר שדעתו שאפשר לעשות כן שכתב וז"ל נ"ל שאם אדם קורא אחד מקרא ואחד תרגום לבדו ואח"כ כשקורין הפרשה בבה"כ קורא עם החזן מלה במלה הרי זה קיים שנים מקרא ואחד תרגום ע"ש הרי שכתב מפורש דהתרגום יכול להיות באמצע ואף שכתב שם דרבינו הב"י לא ס"ל שיצא בזה זהו משום דס"ל דלא יצא מהש"ץ ע"ש אבל לא מפני שהתרגום באמצע וכבר כתבו הגדולים דגם רבינו הב"י אינו חולק בזה אלא דמיירי דבשמיעה לא יצא אבל אם אומר עם החזן מלה במלה יצא.

וכן מהמשנה ברורה סימן רפ"ה סק"ב משמע דס"ל שיצא שכתב וז"ל אבל לא יקרא אחד מקרא ואחד תרגום ויכוין לשמוע מהש"ץ וכו' אם לא שקרא אז ג"כ בפיו, ואיך יצא אם קרא אז ג"כ בפיו, הא יוצא שקרא תרגום באמצע, אלא משמע מזה שהיה פשוט ליה למהשנ"ב שזה לא מעכב.

האם יש איסור להפסיק בדיבור

באמצע שנים מקרא ואחד תרגום?

הנה המגן אברהם אור"ח סימן רפ"ה כתב דאסור להפסיק באמצע שנים מקרא ואחד תרגום.

וכן כתב בבאר היטב שם ואיסור גדול להפסיק בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום.

ובערוך השולחן סימן רפ"ה תמה על זה וז"ל תמה על זה, דבלא ברכה מה שייך הפסק כמ"ש התוס' בברכות י"ד ד"ה ימים לענין הלל ואי משום שאין להפסיק בלימוד התורה למילי דעלמא, דא"כ אין זה שייך לקריאת שנים מקרא ואחד תרגום ומסתמא מפסיק לדבר שצריך, ועוד דאותם שקורין פרשה בכל יום הלא מפסיקין הרבה, ולכן אין לזה מקום מדינא.

ולענין הלכה: פסק המשנה ברורה שם שאסור לדבר באמצע שנים מקרא, ובשער הציון שם כתב דטעם הדבר שאסור לדבר מדינא כמו שאחז"ל חגיגה י"ב ע"ב הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים, ואפשר שלזה כתבו הפוסקים שזה איסור גדול לדבר באמצע שנים מקרא ואחד תרגום, וכן כתב בקיצור השל"ה עיני ע"ש דף נ"ח.

מדוע ביו"ט אין קורין שנים מקרא ואחד תרגום?

הנה בשו"ת תרומת הדשן סימן כ"ג נשאל הא דאמרינן לעולם לשלים אדם פרשיות עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום מי מחייב נמי להשלים בכל יו"ט פרשיות שקורין שחרית ומוסף, ובשבתות של ארבעה פרשיות ג"כ אותן הפרשיות שמוסיפין לקרות או לאו.

תשובה: יראה שלא נהגו להשלימו ואין בידי טעם וראייה כל כך, ואין לדקדק מפרש"י בברכות ה' ע"א דפירש ישלים אדם פרשיותיו של כל שבת ושבת, משמע דווקא מה שקורין בכל שבתות השנה דאיכא למימר אורחא דמילתא נקט וה"ה מה שקורין ביו"ט דלאו כי רוכלא הוא.

אמנם נראה קצת ראייה: מהא דכתב בהגה"ה במיימוני בשם רבינו שמחה ז"ל וז"ל אע"פ שעיקר מצוה כל פרשה ופרשה עם הצבור אם לא עשה כן ישלים כולם בשמיני עצרת שבו גומרים הצבור ובלבד שלא יקדים ולא יאחר יום אחד מן הצבור, מהכא נראה מדקבע היום שבו גומרים הצבור חמשה חומשי תורה בכל שנה משמע דעיקר חיוב דאצרכו רבנן להשלים פרשיות עם הצבור היינו כדי שכל אחד מישראל יקרא לעצמו כל התורה מראש ועד סוף בכל שנה כמו שעושין הצבור מש"ה צריך לסיים ממש באותו היום שמסיימין בו הצבור דאע"פ שלא קרא כל השנה עמהן אחר גמר מצות אזלינן בכוליה דוכתא, וכן משמע מלשון הרמב"ן דטעמא הכי הוא דכתב וז"ל דאע"פ שכל אדם שומע כל התורה בכל שנה בצבור חייב לקרותו לעצמו כל שבוע ושבוע סדר של אותו שבת וכיון דטעמא דהשלמה הכי הוא נראה דלא אצרכו רבנן אלא שישלים פרשיות של כל התורה רק פעם אחד בשנה וא"כ לא צריכין להשלים פרשיות של יו"ט ושל ארבע פרשיות ומוספין אחרים דהשלימו כל אחת בשבתו, אמנם נראים הדברים דלפי פירוש רבינו חננאל דפליג על רבינו שמחה כדאיתא בהגה"ה התם ולא מפרש ההיא דרב ביבי בר אביי בפרשיות דכולה שתא בהך סברא פליגי דלהייתא גירסא ופירוש אין טעם השלמה בשביל שיסיים התורה בכל שנה כדפרש"י, אלא אפשר כדי שיהא רגיל במה שהצבור קורין וא"כ היה צריך להשלים פרשיות של יו"ט ומוספין לפי טעם זה ומ"מ אפילו אי הכי הוא מתיישב המנהג לדעת אינך גאונים וקרוב בעיני שלא נהגו רבותינו להשלים.

וכן בשו"ת מהר"ם מינץ סימן ל"ד אם חייב אדם ביו"ט להחזיר הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, כמו בשבת או לא.

וכתב דנראה ראייה קצת דאינו חייב: מהא דאיתא בהג"ה מיימונית פ"ב הלכות תפילה וז"ל גרסינן במסכת סופרים פ"ה מן הדין לתרגם לטף ונשים כל סדר וסדר והנביא של שבת לאחר קריאת התורה, וזהו שאמרו בשבת מקדימין לבא כו' ומאחרים לצאת כדי שישמע פירושו של סדר, אבל ביו"ט כו' ומקדימין לצאת שאין מן הדין לפרש להם, דאמר רב לא מוקי אמור' עליה מיומי טבא לחבריה עכ"ל. ומכאן משמע דלא צריך, אכן אינה ראייה גמורה דקאמר שאין מן הדין לפ' כו', משמע מן הדין ליכא הא מנהג איכא, ועוד דקאמר לפרש להם משמע להמון עם א"צ, הא כל אחד לעצמו יתרגם ויפרש, עיי"ש עוד מה שכתב בזה.

ולענין הלכה: נפסק אור"ח סימן רפ"ה שביו"ט אין צריך לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ויש נהגו לקרוא שנים מקרא אף ביו"ט, עיין מחזיק ברכה אור"ח סימן תרל"ט.

מכתבים למערכת

מדוע שלח יעקב את יהודה להקים בית הוראה הרי אמרינו בגמ' דאין מוראה הוראות מיהודה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דכתוב בפרשת ויגש ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה, ואיתא במדרש תנחומא ששלח את יהודה להתקין לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה, דיש להקשות מהא דאמרינו בגמ' יומא כ"ז ע"א אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאיתי משבט לוי או משבט יששכר, א"כ מדוע שלח לפתוח בית הוראה את יהודה, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב ישראל אפרים פישל גולדשטיין שליט"א מרכז התורה קרית צאנז נתניח נראה לתרץ ע"פ מה שכתבו התוספות חולין י"ח ע"ב ב' בשם רבינו תם דלענין איסור והיתר בני ארץ ישראל עדיפי דחכימי טפי, אבל לענין הפקעת ממון ראש הגולה עדיף כדאמרינן התם דהכא שבט והתם מחוקק ואמרינן נמי לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גלויות שבבבל שרודים את העם במקל ומחוקק מבין גלויו אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה ברבים, א"כ כאן ששלח לחוץ לארץ שלח את יהודה שחבון לארץ היה יותר חזק.

מדוע לא ביקש יוסף מפרעה שיתן לו רשות לקבור את אביו בארץ ישראל רק שלח שלוחים

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתוב בפרשת ויחי ויורד יוסף אל בית פרעה לאמר אם נא מצאתי חן בעיניכם דברו נא באוני פרעה לאמר אבי השבעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי, דיש להקשות מדוע שלח שלוחים שויקשו מפרעה שישכים לתת רשות שיקברו את יעקב בארץ ישראל, הרי הוא היה מקורב יותר מכל השרים במצרים אל פרעה, ותרצתם בארבע אופנים.

הרה"ג יוסף חי סימון טוב שליט"א מח"ס כרם יוסף וראש מוסדות אור התורה נראה לתרץ, לפי שיוסף הצדיק גמר בלבו שילך לקבור אביו בארץ ישראל ככל אופן גם אם פרעה לא יסכים שהרי נשבע על כך ליעקב אבינו, גם בלא שיקבל את הסכמת פרעה, לכן רצה למעט בביוני המלכות שהזוהרנו עליה גם במלך רשע כמבואר בובחים ק"ב ע"א, לכן שלח שלוחים.

הרב גבריאל יוסף כהן שליט"א ירושלים נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בגמ' מכות י' ע"ב שהרבה שלוחות עושה ע"ש בפירושו רש"י וכיון שע"י שלוחות יתקבלו הדברים יותר, לכן שלח שלוחים. מעדני אשר: כן תירץ בספר שיח יצחק על התורה בפרשת ויגש.

הרב יעקב מיונער שליט"א לונדון הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א ירושלים כולל סאטמאר מה שתרצתם מהמשך חכמה דלכן לא הלך לבדו רק שלח שלוחים משום דאנון כל זמן שלא נקבר המת אסור לטח ולרחוץ ולקשט, יש לציין דבספר אמת ליעקב להגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל תמה על זה דהרי לכבודו של מת בודאי מותר ללבוש בגדים נאים.

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית הבה"ח יחיאל בן חיים נ"ץ ישיבת אור ישראל פתח תקוה יש לציין דבטעמא דקרא הביא לתרץ בשם אביו יוסף ידע שפרעה יאמר לו שזה בלתי אפשרי שיעווב את מצרים אף לשעה קלה כי הכל יתמוטט ויחרב אם יוסף יעדר כי הוא לבדו לא מסוגל לנהל ולכלכל את מצרים ולכן שלח שלוחים בידוע שבפני אנשים ורים לא יאמר כי יוסף הוא אשר מחוקק את מצרים מפני הבושה, ובודאי יאמר אם זה רצונו, יעשה כך.

מדוע בזמננו יש הרבה אנשים שאינם מדליקים בחוץ

הרי כיון דליכא סכנה יש חיוב להדליק בחוץ

מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים על הא דאיתא בגמ' שבת כ"א עמוד ב' תנו רבנן נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, אם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים, ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו, דיש להקשות כיון דבזמן הזה ליכא סכנה, מדוע יש הרבה אנשים יראים ושלמים שאינם מדליקים בחוץ כעיקר התקנה.

הרב אליהו גרינפעלד שליט"א ירושלים נראה לציין בזה מה שכתב בפסקי דבר יהושע ע"מ כ"ט ו"ל כבר נהגו ישראל להדליק בפנים הבית ואע"פ שאין סכנה להדליק בחוץ, מ"מ כיון שנהגו אין לשנות ועל זה נאמר אם לא תרעו לך צאי בעקבי הצאן ויתכן שהיתה פעם גזירת המלכות על מצוה זו ואז התקינו חכמים להדליק בפנים וכל דבר שנקבע מן המצוות סכנה אין מחזירים אותו לקדמתו שאם תחזור הסכנה ח"ו, וסיים לפיכך אלו המדליקים כיום בחוץ לא רק שמוציאים לעו על הראשונים אלא יתכן שלא יצא ידי חובתן כיון שאינם מדליקים במקום הראוי.

גליון זה נודב לעילוי נשמת

הרב פרץ בן הרב שמואל נטע גראס ז"ל

נלב"ע כ"ב טבת תשנ"ז ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י נכדו שליט"א

מה מהני מה שהיה חותם על פח השמן הרי באיסור דאורייתא בעינן חותם בתוך חותם מה שהקשתם בשם אחרונים מה מהני מה שחתם הכהן גדול בחתמו את פח השמן, הרי לגבי איסור דאורייתא לא מהני חותם אחר רק צריך שהיה חותם בתוך חותם, כמו שמבואר בש"ך יור"ד סימן ק"י"ח ס"ק ה' א"כ כאן שהיה רק חותם אחד והיה חשש טומאה שהוא איסור דאורייתא א"כ איך סמכו על החותם, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א הומ"צ מחוקק הדת נראה לתרץ, ע"פ מה שכתבו הפוסקים דפעמים סגי בחותם אחד אם ניכר כשפותחים החותם ואז סגי בחותם אחד, לפי הנ"ל אתי שפיר.

איך חפר יעקב קבר לעצמו בחייו הרי יש איסור וסכנה לחפור קבר מחיים

מה שהקשתם על הא דאיתא ברמ"א יור"ד סימן של"ט בשם צואת רבי יהודה החסיד, שאסור לחצוב שום קבר להיות פתוח עד למחר שלא יקברו בו את המת ויש סכנה דבר, דיש להקשות מפסוק מפורש דמשמע להיפך דכתיב בפרשת ויחי פרק ג' פסוק ה' אבי השבעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען שמה תקברני, חזונו שהכין קבר בחייו, ואם היה אסור מחמת סכנה בודאי לא היה חופר מחיים, דחמירא סכנתא מאיסורא, ותרצתם.

הרה"ג רבי יחזקאל פינגבוים שליט"א ירושלים כולל מיר הרב סנדר צפתער שליט"א ברוקלין הרב ישראל ברנט שליט"א ירושלים הרב ארי הרצנברג שליט"א ירושלים

נראה לתרץ, ע"פ מה דכתב בצפנת פענח פרשת ויחי לברא הא דכתוב וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו וכל העולם אתו "לקבור את אביו אחרי קברו את אביו" דלכאורה הוא כפל לשון לקבור אחרי קברו, ומסביר דהנה מבואר בירושלמי תענית פרק ד' הלכה ב' דאבות העולם הם מונחים דרך הסב, והנה בהסיבה מבואר בגמ' ברכות מ"ז ע"ב שהגדול מכולם מיסב באמצע ואח"כ התלמוד חכם השני בצד ימין והאחרון בצד שמאל, ואם יש שנים הגדול בימין והשני בשמאל, והנה כשנקבר יצחק הניחו אותו בצד שמאל של אביו, וכשמת יעקב היה צריך להוציא את יצחק להניחו בצד ימין ואת יעקב בצד שמאל, וא"כ לפי זה פינו את יצחק לקברו אותו מימין אברהם ואח"כ קברו את יעקב, ולפי דברי הצפנת פענח אתי שפיר דאין איסור, דהא דאמר אשר כריתי לי הכונה שיצחק היה שם עד עכשיו, וזה לא היה פתוח, לכן לא היה איסור.

איך חל הקדושין של יוסף במצרים הרי לא היו שם עדים כשירם

מה שהקשתם בשם אחרונים איך חל הקדושין של יוסף במצרים הרי לא היו שם עדים כשרים, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג רבי בן ציון הלוי אפל שליט"א משפיע באשדוד מח"ס משפט ציון הרב יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית נראה לתרץ, לפי מה שכתב הפרשת דרכים דיוסף סבירא ליה שהיה להם דין בן נח, ואצל בן נח לא בעינן עדי קדושין.

הבה"ח יוסף גרינצניג שליט"א ישיבת באר התורה ירושלים נראה לתרץ, ע"פ שיטת הריטב"א קדושין ס"ה דכתב ידו מהני גם בקדושין כמאה עדים, וזה מה שיוסף הראה ליעקב אבינו את השאר כתובה וקדושין שהיה כתובה בכתב ידו.

האם יש חיוב לכבד עשירים

מה שדנתם באריכות האם יש חיוב לכבד עשירים, והבאתם הרבה ראיות שיש חיוב.

הרב חיים דוד קרקוער שליט"א כולל גור בארא פארק יש לציין מה שכתב הרמב"ן באגרת הרמב"ן וכל אדם יהיה גדול ממש בעיניו ואם חכם או עשיר עליך לכבדו.

הרה"ג אלעזר זוסמן ורצנברג שליט"א כולל הונגריה בית שמש נראה להעיר דהנה קמ"ל ארו"ח סימן קל"ה דאסור להוציא ספר תורה חוץ לבית המדרש ליחיד לקרות או ללמוד בו משום בזיון התורה, וכתב שם המשנה ברורה דלאדם חשוב מותר להוציא, והביאור הלכה שם מביא מחלוקת הגר"א והתשב"ץ אם אדם חשוב פירוש גם כן עשיר או תלמיד חכם דווקא, דהגר"א סובר דווקא לתלמיד חכם מותר אבל לעשיר לא, אבל התשב"ץ סובר דגם כן לעשיר מותר לכבדו ולהוציא ספר תורה בשבילו, הרי מצינו שיטת התשב"ץ דאף באופן דאסור להוציא ספר תורה מ"מ בשביל עשיר מותר כדי לכבדו.

הרה"ג ישראל פריץ שליט"א רמ ישיבת תורת משה ירושלים נראה לציין מה שכתב ברמ"א אורח חיים סימן רפ"ב סעיף ג' וז"ל אין איסור לקרות ע"ה נכבד, עשיר וגדול הדור לפני ת"ח, כי אין זה בזיון לת"ח רק כבוד לתורה שמתכבדת באנשים גדולים.

הרב מאיר פולין שליט"א בני ברק כולל דארט יש לציין מה שכתב רש"י בבא מציעא ל"ה עמוד א' על הפסוק תומת ישרים תנחם, וז"ל אם לא שאדם נאמן וישר הוא לא היו מעשרין אותו מן השמים, שנאמר תומת ישרים תנחם.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il לביורום בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת